

🕒 השיעור השבועי 🕒

שנמסר בליל שישי עש"ק פרשת אמור

זמן תספורת לכבוד שבת

בשם רחמן.

הבאנו את התשובה המפורסמת של מהרי"ץ על תספורת לכבוד שבת, בשו"ת פעולת צדיק ח"ב סימן ע"ו.

זמה זה כבוד שבת.

כתוב בסימן ר"ג בש"ע, ישכים בבוקר ביום ששי להכין ערכי שבת. וכתב המשנ"ב, והוא יותר טוב משיקנה ביום חמישי, שהוא מינכר יותר שהוא לכבוד שבת, אם לא בדבר העריך הכנה רבה כמו בשר למלוח וכדומה יש לקנות ביום חמישי.

וחכם אחד טען לי, שכתוב ששמאי הזקן כשהיה רואה בהמה נאה, אפילו באחד בשבתא היה קונה. ורואים שכבוד שבת שייך כבר מיום ראשון.

כתוב ששלשה ימים ראשונים שייכים לשבת שעברה, ושלשה ימים אחרונים שייכים לשבת הבאה. והבדלה אפשר לעשות עד יום רביעי, כי ברמב"ם כתוב, עד יום רביעי, וכתב הכסף משנה שזו טעות, כי בגמרא כתוב ג' ימים. אבל חכמי תימן אמרו (כמובא בשע"ה סימן ס"א סעיף י"ט), שהבדלה זה עד יום רביעי משום שכתוב ביום רביעי בבריאת העולם "להבדיל" בין היום ובין הלילה. (והיתה להם גירסא אחרת בגמרא פסחים דף ק"ו ע"א).

ויש להבין, שיוצא לכאורה לפי זה שאם אולי לא ימצא אפשרות להסתפר אחרי יום רביעי, יכול להסתפר ביום רביעי. אבל לא משמע כך. כי אם הזולכים לפי המחשבה של האדם, שמחכים לכבוד שבת, א"כ יהיה אפשר כבר מיום ראשון.

וא"כ, אך שמאי קנה כבר מיום ראשון.

כתוב בתורה זכור את יום השבת לקדשו, ודרשו בית שמאי, שתהא זוכרו מאחד בשבת, ואם נודמן לו חלק יפה וכו', ואמרו על שמאי הזקן שכל ימיו היה אוכל לכבוד שבת, מצא נאה אומר זו לשבת, מצא אחרת נאה הימנה אוכל הראשונה ומניח השניה לשבת וכו', אבל הלל הזקן וכו' כדי לחזק מדת בטחוננו וכו'.

ומוכח שדוקא הלל שהיה לו מדת בטחון חזקה. וא"א לעשות כמו הלל מי שאינו במדה זו. וגם הלל מודה לזה. ואפילו שמאי לא היה במדה זו.

והנני רוצה לומר בס"ד חילוק אחר, שאף שקונה את הבהמה ביום ראשון, מ"מ אוכל אותה פעם אחת, ואין הבדל אם קונה אותה ביום ראשון או ביום חמישי. אבל אדם שמסתפר ביום ששי זה לא כמו אדם שמסתפר ביום חמישי או ביום רביעי. אפשר להרגיש מתי הסתפר. (אצל התימנים אמרים כשרואים אדם שהסתפר 'שפר גיזך', והוא עונה 'גיזך ישפר', ויש מוסיפים 'זויזך ינחר').

אבל מה שעדיין קשה, כי אמרים לי שהיום ישנם המחשיבים יותר יפה להסתפר שלשה ימים לפני, כגון בחתונה. ולפי זה יוצא לכאורה שלכבוד שבת אין להסתפר בערב שבת אלא כמה ימים לפני. וחזר הדיון. היתכן.

ימי הספירה כנגד שבועים פנים בתורה

ביחזקאל (כ"א כ"ח) יש פסוק, והיה להם כקסם שוא, בעיניהם, שבעי שבעות להם והוא מזכיר עון להתפס.

וביאר רש"י, והיה להם לישראל מה שעשה נבוכדנצר, כקסם שוא ולא יאמינו שיעלה, אך באמת שבועי שבעות להם, ארבעים ותשע פעמים קסם להם נבוכדנצר וכו'.

זכן בתרגום, ואינון לא ידעין דארבעין ותשע זמני
הזה כמן ומתיתב על פתגמא וכו'.

זכפירוש רבי יוסף קרא (היה בדור של רש"י
זרשב"ס) הביא מדרש (איכה רבתי וילקוט
זשמעוני), אמר להם יחזקאל, אם אתם הייתם
זקוראים [בתורה] שהיא נדרשת בשבעה משבעה
זבשבעים פנים, לא היה נבוכדנצר בא עליכם וכו'.

זהיינו כש"כ הריטב"א (עירובין ג:), שאלו רבני
זצפת האך אפשר שיהיו אלו ואלו דברי אלהים
זחיים וזה אסור וזה מתיר, ותרצו כי כשעלה משה
זלמרום לקבל התורה הראו לו על כל דבר ודבר
זג"ט פנים לאיסור ומ"ט פנים להיתר וכו'.

זמה שכתב מהרי"ק 'בשבעים פנים' זה לא כתוב
זבמדרש. וכנראה היתה לו גירסא כזאת. אבל מאיפה
זזה נלמד, כי הרי כתוב שבועי שבועות, שבעה
זמשבעה, ואך הגיע לשבעים. ואולי יש פה חשבון
זגדול.

זהשתוממתי על זה, עד שהקב"ה האיר את עיני.
זפשוט מאוד, כתוב בלשון רבים, שבועי שבועות,
זולא כתוב שבועי שבעה, כי הוסיף עוד שבעים
זפנים, כי גם שבע כפול עשר זה שבעים פנים.

זואולי גם זה יסביר לנו את הפסוק בתורה, שבעה
זשבועות תספר לך וכו' שבעה שבועות.

זלפי דבריו יוצא אולי ששבעה משבעה בשבעים
זפנים, ארבעים ותשע פעמים שבעים. וזה לא פלא,
זכי בספרים כתוב שיש שבעים אלף פנים לתורה
זכו'.

זזה בא להגיד, שאנחנו עכשיו מתקרבים לחג
זהשבועות, חג מתן תורה, וסופרים את העומר
זלקראת מתן תורה, כמו שדיברנו בשיעור הקודם,
זאבל למה צריך לספור גם שבועות, מדוע לא מספיק
זימים. זאת התשובה, לומר לנו שאנו שהולכים לקבל
זאת התורה, ושבעים פנים לתורה, זה מגדיל את
זהחשיבות של התורה, שאין לה סוף וקץ כמעט.

**המשך לענין האם מיתת תלמידי רע"ק קשורה
לספירת העומר**

בשיעור הקודם שאלנו שאלה ולא מצאנו לה את
התשובה. עכשיו ברוך ה' יש לנו שתי תשובות.

שאלנו שלכאורה אין קשר בין ספירה העומר ומיתת
תלמידי רבי עקיבא, אלא רק שמתו באותם הימים.
שהרי בש"ע ג"כ הלכותיהם בסימנים שונים
ורחוקים זה מזה. אבל לא מתקבל כ"כ על הדעת
שזה רק הזדמן. אבל צריכים לחפש איפה לחבר
אותם.

דרך אגב יש עוד קושיא כזאת, ונאמרנה בקצרה.
בעשרת ימי תשובה יש עום גדליה בג' בתשרי,
ולכאורה זה נראה תקוע בימים אלו סתם. אבל מי
שמתעמק מוצא שלאמיתו של דבר זה כן קשור.

בעצם מה שנמנעים בימים אלו מתספורת ונישואין
זכו', ראיתי כותבים בשם אחד מהראשונים, ששואל
מה טעם מצות ספירת העומר, לפי שימים האלו הם
ימי דין, ולכן נעשו בימים אלו וכו' וכדי שתאלם
אלמים ולא תקטרג לפיכך אנו מונים וכו'. וכוונתו
לומר, לשתק את מדת הדין, ע"י שמתכוננים למתן
תורה, מקווים ומצפים לתורה.

הפלא ופלא, יוצא שבספירת העומר אנו מבטלים
את מדת הדין. ותלמידי רע"ק מתו בגלל מדת הדין.
וזה אחת ההסברים למנהגינו לספור בארמית,
האידנא, האי דינא.

וממתי הם ימי דין, האם מחול המועד פסח?

ובעצם יש פה שאלה גדולה, ממתי מתו ל"ג ימים,
כי הרי יש כאלו אומרים שמחשבים ל"ג יום מפסח,
והרי בפסח בלאו הכי אסור להסתפר, כמו חול
המועד סוכות.

והתשובה היא נפלאה, שלא מסתפרים אז משתי
סיבות. והראיה היא, מי שמותר לו להסתפר
בחזה"מ, כגון היוצא מבית השביה וכו', בפסח לא
משום העומר. כך הרבה פוסקים סוברים, ויש
חולקים.

ולכאורה יש לשאול, איך ימי חול המועד נקראים
ימי דין.

אבל המקובלים הרי אומרים, כי מה שלא מסתפרים זה לא מצד הענר והאבילות, אלא משום ששיער זה דינים. יש פה דברים גבוהים שאנחנו לא מבינים.

וזה רק יהודים יכולים להסתכל על כל יום בכמה פנים. וכמו שבר"ה שמחים ואוכלים ויש דין. לא מרובעים.

הסבר שני יש לנו להבין מתוך מה שכתב מהר"ל מפראג.

בגמרא יבמות (סב:) כתוב, וכולן מתו בפרק אחד. וחכם אחר אומר, תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת.

ולמה התנא הראשון לא הדגיש מתי בדיוק. ואולי רק רצה לומר שמחמת שהיה להם עון משותף מתו בפרק אחד, אבל התנא השני זה כן חשוב לו.

אומר המהר"ל, הזמן מהפסח ועד עצרת מורה על כבוד התורה שהיא מתעלה עד שער החמישים, וכיון שלא נהגו כבוד זה בזה, פגעו בכבוד התורה של השני, וזמן זה גרם להם.

ולפי זה, הספירה היא כהננה לכבוד התורה, ומיתתם משום זלזולם בכבוד התורה קשורים.

הפרי חדש (בסימן תצ"ג) שואל, מפסיקים בל"ג או בל"ד שאומרים שאז פסקו מלמות, שמחה זו למה, הא נחא אם היו נשארים חלק היה על מה לשמוח שפסקו, אבל כאן פסקו אבל כולם מתו. ויש על זה הרבה תירוצים.

ובספר שו"ת שם אריה (או"ח סימן י"ד) אומר, שאף שהם מתו בימים אלו, אבל לא בשנה אחת.

ולפ"ז מתורץ שהם עשו יום זה לשמחה, כי ידעו שעכשיו פוסקים מלמות. ולכן גם אנו עושים יום זה לשמחה.

למה לא מברכים שהחיינו על הספירה

יש שאלה, למה על מצות ספירת העומר אין ברכת שהחיינו.

בצרור המור שואל שאלה זו. והתירוץ, שהיום זה זכר לחרבן. ומצאתי נוסחא של אבותינו קדמונינו אחר ספירה העומר במקום הרחמן וכו', אוי לנו שחרב בית המקדש. הם היו דואגים ומצטערים.

ויש לי דפים שכתבתי לפני כמה שנים, שם כתבתי טעם נוסף שאמר בני הקטן דוד נר"ו בן זקונים הוא לי כפשוטו וכמדרשו, מפסח תשע"ג, לפי שמתו אז תלמידי רבי עקיבא. והדבר לא כ"כ פשוט, כי זה לפי מי שסובר שהתחילו למות בפסח. ובצאתי לחפשי מצאתי בספר ספירת העומר שמביא ארבע עשרה טעמים מראשונים ואחרונים, ולא הזכיר פירוש כזה, אלא דומה לו, לפי שהעולם בעצרו זה ימי דין וכו'.

לא זכרתי שכתבתי את זה. מספרים על הרב ליפקוביץ שמישהו שאל אותו שאלה, עיין בה יומיים ואמר תירוץ. ואח"כ בדקו בספר שהוא כתב והדפיס לפני עשרות שנים וכתב אותו דבר.

השם ברוך הוא יזכינו לאהבת תורה ויראת שמים. כמו שאמרנו, שבעים פנים לתורה וכו', כמה שכל דבר הוא מתוק מדבש ונופת צופים, להבין עוד פרט ועוד פרט. **נ.ה. נכתב לפי הפנת הכותב.**

שימוש חכמים

שאלה. כתוב במשנ"ב שבספירת העומר אם לא מבין לא יוצא ידי חובה, וא"כ צריך שהתימנים ישימו לב להבין מה שהם אומרים הארמית. תשובה. בטח. אני זוכר לפני שלשים ארבעים שנה, שהיה רב אחד שרצה לא לומר בארמית בטענה כי ילדים לא מבינים. ולקחתו בפניו ילד ושאלתי אותו מה זה תלתן ותמניא, ואמר לי מיד שלשים ושמונה. אמרתי לו מה אתה רוצה? החלטת בשבילם שהם לא מבינים...

וזה בגלל שהתימנים לומדים מקטנותם התרגום. וככה מבינים גם את הגמרא יותר טוב. ראיתי רבנים אשכנזים שמפרשים לפעמים ארמית לא יבין, כגון לשון רבים ויחיד, וזה עלול לגרום אפילו טעויות בהלכה. וכל ספרי חז"ל בארמית, גמרא מדרשים זהו, וכי צריך משהו שתמיד יתרגמו ילמדו ויתרגמו, אומרים הגאונים.